

המלחמה באוקראינה (פרק 68)

להורדת הפרק [? קישור](#).

הצטרפות לפל"ג [? קישור](#).

הזמנת הרצאה [? קישור](#).

להאזנה ב-itunes: [קישור](#).

להאזנה ב-spotify: [קישור](#).

הלחין את המוסיקה [? גיא שילה](#).

הזהרתי בסדרה פוסט-אימפריום שהאפשרות של מלחמה גדולה לא נעלמה מן העולם. עכשיו אנחנו רואים אחת מתרחשת מול עינינו: כוחות רוסים פולשים לאוקראינה, תוקפים עם טנקים, מטוסים וטילי שיט. איך הגענו לנקודה בה פוטיין מכניס כוחות לאוקראינה? ומה יהיו ההשלכות של הפלישה?

סביר להניח שכאשר אתם שומעים את הפרק הזה, טנקים רוסים כבר נמצאים בשטחה של אוקראינה. מלחמה חדשה נפתחה במזרח אירופה, מלחמה שעתידה לשנות את היבשת ואת העולם בכלל.

סיימנו את פוסט-אימפריום עם דיבור על "האנרכיה הגלובאלית" החדשה: ללא מנגנון מוסכם בין המעצמות לניהול מחלוקות, מלחמות וסכסוכים יהפכו נפוצים. אנחנו עכשיו רואים את זה עם אוקראינה: ארה"ב ורוסיה חלוקות בנוגע לארכיטקטורת הביטחון של אירופה, ומוסקבה, כך נראה, החליטה לשרטט-מחדש לבדה את הארכיטקטורה במזרח היבשת.

איך הגענו לכאן? מה החשיבות של אוקראינה לרוסיה? מה הביא את רוסיה להסלים דווקא עכשיו? ומה המערב יכול לעשות?

בפרק היום ננסה לעשות סדר עד כמה שאפשר באיך הגענו למשבר הזה, ולנסות ולשרטט בקווים כללים את ההשלכות שלו. אינפלציה במזון, עלייה במחירי האנרגיה, והגיבוש של הגוש המזרח-אירופי מול רוסיה. הכול בפרק היום, ונתחיל מיד אחרי ההודעה הבאה.

הסדר העולמי שלנו קרס כבר ב-2020. מלחמת אוקראינה-רוסיה מאיצה תהליכים, אך לא יוצרת אותם. אם אתם רוצים לא רק להבין מה קורה בעולם, אלא גם להבין לאן הולך העולם, אתם מוזמנים להצטרף לפל"ג, מועדון המנויים של "המשחק הגדול". פל"ג מציע ניתוחים וסקירות שבועיים, חברות בקבוצות פייסבוק וטלגרם סגורות, אירועי לייב ועוד. בואו למקום היחיד שלא

רק מדווח לכם על העולם? אלא גם מסביר אותו. כי בעידן הכאוטי שלנו? ידע הוא כוח. ידע הוא הזדמנות. אז בואו והצטרפו! קישור לעשיית מנוי בהערות הפרק.

רוסיה ואוקראינה

הפלישה הרוסית לאוקראינה היא עדות לשני דברים: החשיבות של אוקראינה למוסקבה, והכישלון של מוסקבה לנסות ולשלוט באוקראינה מבפנים. עסקתי בפל"ג בהרחבה בצורך הרוסי בעומק אסטרטגי, במצב הגיאופוליטי הבעייתי שלה במזרח אירופה ועד כמה היא חשובה לפלישה מהמערב. **בגדול** רוסיה מעוניינת למנוע כל נוכחות זרה במזרח אירופה בשביל להבטיח את הלב הדמוגרפי שלה סביב מוסקבה. אחרי התפרקות בריה"מ רוסיה איבדה את חגורת הביטחון שלה סביב הלב? היא איבדה את המדינות הבלטיות, שהצטרפו לנאט"ו; היא איבדה את בלארוס, השער למוסקבה; והיא איבדה את אוקראינה.

מבין כל הרפובליקות לשעבר של בריה"מ, ספק אם יש מי שחשובה יותר לרוסיה מאוקראינה.

כלכלית, באוקראינה נמצאים שטחים חקלאיים רבים ומכרות פחם, ששימשו בעבר להאכיל ולתדלק את התעשייה הסובייטית.

גיאוגרפית, אוקראינה נתנה למוסקבה גישה לים השחור עם קו חוף ארוך ושליטה בחצי האי קרים, וכמו כן גישה לפולין מדרום. דרך אוקראינה גם עובר הנתביב הדרומי למוסקבה? ברגע

שחוצים את נהר הדנייפר במרכז המדינה, כל שנדרש הוא לנוע צפונה בשביל להגיע למוסקבה.

תרבותית והיסטורית, מזרח אוקראינה הייתה חלק מהאימפריה הצארית מאז המאה ה-18, עם כיבושה של יקטרינה הגדולה את אגן הים השחור מהעות'מאנים. אותו חלק מאוקראינה נקרא "רוסיה החדשה" [\[מקור\]](#).

משום כך האיבוד של אוקראינה בהתפרקות בריה"מ הייתה מכה כלכלית, אסטרטגית והיסטורית. רוסיה איבדה את הגישה הנוחה לים השחור, והנתיב למוסקבה דרך הדנייפר הפך שוב פתוח לאויבים פוטנציאליים. **מאז התפרקות בריה"מ המטרה של מוסקבה היא להחזיר את ההשפעה שלה על אותה חגורת ביטחון**, למנוע כניסה של כוחות זרים ולהבטיח מחדש את הלב הדמוגרפי שלה.

סיפור היחסים בין רוסיה ואוקראינה הוא בגדול הסיפור של מוסקבה מנסה למנוע בכל דרך אפשרית את ההתקרבות של אוקראינה למערב, ובמיוחד הפיכתה לחלק מנאט"ו. המדינות הבלטיות עברו לנאט"ו בשנות ה-2000, מציבות את הברית האטלנטית קרוב לנמלים הרוסים בים הבלטי. אם אוקראינה הייתה עוברת גם לנאט"ו, זה היה מציב כוחות מערביים בשני צמתים קריטיים לרוסיה ☒ הים הבלטי והים השחור, עם יכולת מערבית להקרין כוח עמוק אל תוך הלב הרוסי ☒ אל מוסקבה, אל הקווקז, אולי אפילו לים הכספי.

החשש שאוקראינה תעבור לצד המערבי הפך ממשי יותר ב-2007, אז קייב התחילה בדיונים על הסכם שיתוף פעולה חדש עם האיחוד האירופי [\[מקור\]](#), הסכם שתוכנן להיות צעד ראשון לקראת צירופה האפשרי לאיחוד האירופי בעתיד. ההסכם היה אמור לכלול בין השאר הסכם סחר חופשי בין קייב ובריסל ואימוץ רגולציות ותקנים אירופים ע"י קייב, שני צעדים שהיו אוטומטית מכניסים את אוקראינה לתוך אזור ההשפעה הכלכלי של האיחוד. משם ועד לצירוף פוליטי של קייב הדרך קצרה.

התגובה הרוסית הייתה לנסות וללחוץ את אוקראינה לבטל את השיחות ובמקום להצטרף לפרויקט השוק המשותף של מוסקבה ☒ האיחוד הכלכלי של אירו-אסיה. נתונה ללחץ משני כוחות גדולים, קייב ניסתה לתמרן בין רוסיה והאיחוד: היא לא דחתה את הרעיון להצטרף לאיחוד האירו-אסיאתי, אך גם לא ניסתה לקדם את הצטרפותה. היא המשיכה בשיחות על הסכם חדש עם האיחוד, בעודה מנסה לפייס את חששותיה של רוסיה מפני התפשטות מערבית. היא ניסתה לדוגמה להציע דרכים שונות בהן היא תצטרף לאיחוד האירו-אסיאתי, אך לא באמת תהיה חברה בו [\[מקור\]](#).

מוסקבה כמובן ראתה מבעד למהלכים האלו והגבירה את הלחץ הדיפלומטי והכלכלי על קייב לוותר על ההסכם עם האיחוד האירופי ☒ רוסיה הטילה מגבלות על ייבוא מאוקראינה, מה שפגע אנושות בכלכלה [\[מקור\]](#). אולם השיחות על ההסכם נמשכו, ונוסח סופי נכתב כבר ב-2012.

אבל אז קרה משהו דרמטי: שבוע לפני מועד החתימה על ההסכם בין אוקראינה והאיחוד האירופי, בסוף נובמבר 2013, נשיא אוקראינה דאז ויקטור ינוקוביץ' הודיע שלא יחתום על ההסכם עם האיחוד ובמקום יתחיל בשיחות להסכם סחר עם רוסיה [מקור]. הוא גם לא הסתיר מה היה הגורם לביטול: הוא הצהיר מפורשות שהוא מעדיף לעבוד עם רוסיה בשביל לחדש את המסחר עמה, בנימוק שמשקולים של ביטחון לאומי הוא אינו יכול להתעלם מהיחסים עם מוסקבה [מקור].

בתגובה אלפי מפגינים יצאו לרחובות קייב למחות על המהלך. כוחות ממשלה ומפגינים התנגשו בקייב, ובמשבר הפוליטי ינוקוביץ' ברח מהמדינה בפברואר 2014. עם סילוקו מהשלטון, עלתה ממשלה פרו-מערבית ואנטי-רוסית חדשה.

הנפילה של ממשלת ינוקוביץ', דווקא כאשר הוא סוף-סוף נכנע ללחץ הרוסי, כנראה נתפסה בקרמלין כסכנה חדשה: הממשל שקם התאפיין בגישה פרו-מערבית ואנטי-רוסית ברורה [מקור]. חשש עלה שקייב עומדת לסלק את הצי הרוסי מחצי-האי קרים ולפתוח את הדלת לנאט"ו. מעט אחרי שינוקוביץ' ברח מהמדינה, כוחות בלתי מזוהים כוחות מיוחדים של רוסיה השתלטו על חצי-האי קרים בסוף פברואר 2014 [מקור]. באותו זמן הפגנות ומהומות אלימות התחילו במזרח אוקראינה, בדונבאס האזור ההיסטורי של "רוסיה החדשה" עם ריכוז משמעותי של דוברי רוסית.

בחודשים הבאים מה שהתחיל כהפגנות הפך ללוחמה לכל דבר: כוחות בדלנים החלו לתקוף את צבא אוקראינה, כנראה נתמכים ע"י חיילים וציוד צבאי רוסי. באפריל 2014 אוקראינה הכריזה על מבצע צבאי נגד "הטרוריסטים" במזרח, אך לאחר מספר ניצחונות בקיץ 2014 על המורדים, התערבות רוסית החלה להטות את הכף נגד אוקראינה. התקדמות צבא אוקראינה נעצרה בסתיו 2014, ובתחילת 2015 הצבא ספג מספר תבוסות מצד הכוחות הבדלנים, בתמיכת חיילים ושריון רוסי [מקור].

ללא יכולת להכריע את הסכסוך צבאית, קייב הסכימה לשיחות על הפסקת אש. בתיווך גרמניה וצרפת, נחתמו שני פרוטוקולים שמטרתם להביא לסיום של הסכסוך במזרח אוקראינה ולהחזיר את הסדר לאזור: הסכם מינסק הראשון נחתם בספטמבר 2014 והיה אמור להביא להפסקת אש קבועה. אחרי שזו הופרה, נחתם הסכם מינסק השני, בפברואר 2015.

הסכמי מינסק מגדירים סדרה של צעדים לשם סיום הסכסוך במזרח אוקראינה [מקור]: כוחות זרים יצאו מדונבאס, והעימות הצבאי יסתיים. בחירות מקומיות יערכו לבתי נבחרים בשתי הרפובליקות הבדלניות. שינויים בחוקה של אוקראינה יכירו במעמד המיוחד של אותן רפובליקות והן יצורפו מחדש למדינה, במעמד של רפובליקות אוטונומיות. יהיה להן בית נבחרים משלהן, כוח צבא משלהן והן אפילו יוכלו לנהל יחסי חוץ עם רוסיה.

שימו לב לשתי נקודות מרכזיות: ראשית, לפי הסכמי מינסק הרפובליקות הבדלניות של דונבאס

לא יפרדו מאוקראינה או יסופחו לרוסיה, אלא יחזרו מחדש לשליטתה של קייב. שנית, הרפובליקות יקבלו מעמד אוטונומי מיוחד בתוך המדינה האוקראינית, זכות ליותר עצמאות פוליטית ותרבותית ממה שהיה להן בעבר.

במשך 6 השנים האחרונות מוסקבה ניסתה ללחוץ את קייב ליישם את ההסכם, עם קייב מסרבת. המטרה של מוסקבה היתה לא לספח את הרפובליקות הבדלניות של דונבאס, אלא להפוך אותן לסוס טרויאני בתוך המדינה האוקראינית. הרפובליקות היו יכולות לחסום כל ניסיון של קייב להתקרב לנאט"ו ולאיחוד האירופי. קייב, מודעת לתוצאה הזו, גררה רגליים במכוון כדי להימנע מיישום ההסכם.

אבל כל זה שייך לעבר. עם ההחלטה של פוטין להכיר בעצמאות הרפובליקות הבדלניות, ועם הפלישה שלו לאוקראינה, הסכם מינסק כבר לא רלוונטי. אז מה היעד החדש של פוטין? ולמה התזמון של הפלישה דווקא עכשיו?

משבר החורף

התזמון של המשבר הנוכחי הוא לא מקרי. הוא מגיע אחרי הסלמה בארבע צירים מרכזיים.

הציר הראשון הוא הציר האוקראיני. אוקראינה בשנה האחרונה גם התחזקה צבאית, וגם היחסים בינה ובין רוסיה המשיכו להדרדר. אוקראינה השיגה [מל"טים מתקדמים מטורקיה](#), ו**ספינות קרב מבריטניה**. בסוף אוקטובר אוקראינה תקפה עמדה של מורדים במזרח אוקראינה באמצעות מל"טים טורקים [\[מקור\]](#). זה השימוש הראשון של אוקראינה במל"טים לתקיפת כוחות מורדים במזרח אוקראינה. הרוסים מאשימים את האוקראינים בהסלמה של המצב, והפרה בוטה של הסכמי מינסק [\[מקור\]](#). פוטין אף זעם שהאירופים והאמריקנים שותקים על ההסלמה, והזהיר שאם הם ישתקו [\[מקור\]](#) רוסיה תגיב [\[מקור\]](#).

בנוסף, במהלך 2021 היחסים בין שתי המדינות הדרדרו. נשיא אוקראינה, וולודימיר זלנסקי, החל לפעול נגד גורמים פרו-רוסים בתוך אוקראינה. כשרק נבחר ב-2019, נראה שזלנסקי מתכוון לקדם קו פרו-רוסי במטרה להביא לסיום הסכסוך בדונבאס [\[מקור\]](#). זלנסקי נבחר על ההבטחה לסיים את המלחמה במזרח, והוא ניסה ע"י דיפלומטיה אישית ו-וויתורים למוסקבה להביא לסיום הסכסוך.

אולם נראה שב-2021 זלנסקי החליט לשנות גישה. בפברואר 2021 מועצת הביטחון הלאומי של אוקראינה הטילה סנקציות נגד אחד מבעלי הברית החשובים והקרובים ביותר של פוטין במדינה [\[מקור\]](#) ויקטור מדודשוק (Medvedchuk) [\[מקור\]](#). כדי שתבינו עד כמה זה משמעותי, ויקטור היה השליח ההומניטרי של זלנסקי לחילופי שבויים בדונבאס, והוא חבר הפרלמנט האוקראיני. הוא גם ביחסים אישיים כל-כך טובים עם פוטין שנשיא רוסיה הוא הסנדק של בתו [\[מקור\]](#).

נוסף על הטלת הסנקציות נגד מדודשוק, זלנסקי הטיל סנקציות על שורה של גופים בתוך

אוקראינה המואשמים בתעמולה לטובת הרוסים, כולל שלושה ערוצי טלוויזיה מרכזיים במדינה [\[מקור\]](#). ביחד הצעדים האלו משקפים תפנית לרעה ביחסים של זלנסקי עם מוסקבה, משום שהוא לקח ממנה את ערוצי ההשפעה האזרחיים שלה במדינה.

הציר השני הוא הציר עם ארה"ב. ההחלפה של ממשל טראמפ בביידן הביא ממשל הרבה יותר עוין למוסקבה. בשימוע שלו בפני הסנאט מזכיר המדינה אנתוני בלינקן הצהיר שארה"ב מעוניינת לראות את גיאורגיה ואוקראינה מצטרפות לנאט"ו [\[מקור\]](#). הסיוע הצבאי לאוקראינה המשיך, ובנובמבר אוקראינה וארה"ב הכריזו על שיתוף פעולה אסטרטגי ביניהן [\[מקור\]](#).

הציר השלישי הוא ציר האנרגיה. שילוב של גורמים הביא לכך שאירופה סובלת מאז ספטמבר ממשבר אנרגיה, עם קפיצה חדה במחירי הגז הטבעי והחשמל ביבשת [\[ראו כאן\]](#). בגדול מה שקרה הוא שהביקוש במזרח אסיה לגז טבעי קפץ בדיוק כשהביקוש באירופה גם הוא קפץ. במקביל, רוסיה צמצמה את הייצוא של גז טבעי לאירופה, מה שדחף עוד את הביקוש האירופי. ביחד, הביקוש לגז טבעי עלה על ההיצע, מה שגרם לעליית מחירים. ברגע שהמחיר של גז טבעי עלה מספיק, תחנות כוח החלו לעבור לנפט ופחם, מה שהעלה גם את המחיר שלהם. העלייה במחירי האנרגיה שמה את המערב במצב רגיש מול הרוסים: סנקציות חריפות מדי רק יפגעו עוד במערב, ויערערו אותו מבפנים. **אירופה וארה"ב כעת נתונות בעלייה במחירי האנרגיה, עלייה שרק תחמיר עם הפעילות הרוסית באוקראינה.**

הציר הרביעי והאחרון הוא זה של הרטוריקה של פוטין עצמו ואנשיו. בשנה האחרונה ראינו את פוטין ואנשים בממשלו מבטלים את הריבונות האוקראינית. **פוטין רואה בזלנסקי נשיא לא דמוקרטי, שאינו מייצג את העם האוקראיני** [\[מקור\]](#). לטענת פוטין כוחות זרים הם שבחרו בזלנסקי, והם שמונעים מהעם האוקראיני את ריבונותו. **דמיטרי מדבדב, ראש הממשלה לשעבר של רוסיה וכיום סגן ראש מועצת הביטחון הלאומי של רוסיה, פרסם באוקטובר מאמר הטוען שאין טעם לדבר עם אוקראינה, משום שהיא נשלטת ע"י כוחות זרים** [\[מקור\]](#). אבל מי הם אותם כוחות זרים?

קרוב לודאי ארה"ב ונאט"ו. **פוטין בשבועות האחרונים הזהיר שוב ושוב ששיתוף הפעולה הצבאי בין נאט"ו ואוקראינה, בין ארה"ב ואוקראינה, הוא חציית קו אדום רוסי** [\[מקור\]](#). עבור פוטין, עבור רוסיה, תנועה מערבה של אוקראינה אינה מתקבלת על הדעת. ביחד, ההסלמה בארבעת הצירים האלו כנראה דחפה את פוטין למשבר הנוכחי.

מאז נובמבר רוסיה פעלה בשלושה מישורים: במישור הפוליטי-הבינלאומי רוסיה לחצה את ארה"ב, נאט"ו והאיחוד האירופי. היא יצרה אצלן תחושה שפלישה רוסית קרבה, ופרסמה רשימה נרחבת של דרישות בנוגע לארכיטקטורת הביטחון שהיא רוצה לראות באירופה.

למי שלא זוכר, **הרוסים פרסמו ב-17/12 רשימת דרישות שהן יותר אולטימטום מבסיס למו"מ.** רוסיה דרשה בגדול שארה"ב תיסוג מאירופה [\[מקור\]](#) ושנאט"ו תיסוג ממזרח אירופה [\[מקור\]](#). בין

הדרישות הרוסיות לאמריקנים היו: הסגת כוחותיהם ממזרח אירופה, החזרת הנשק הגרעיני האמריקני מגרמניה וטורקיה, והתחייבות רשמית שאוקראינה וגיאורגיה לא יצורפו לנאט"ו, כמו גם מדינות נוספות שהיו חלק מבריה"מ. הדרישות הרוסיות הן בגדול דרישה להיזי את השעון אחורה באירופה, לימים לפני שנאט"ו התפשטה מזרחה מעבר לגרמניה.

במישור הפוליטי-פנימי של אוקראינה, רוסיה לחצה את המדינה ופוגעת בפופולאריות הגם ככה קטנה של זלנסקי. משרד החוץ הבריטי פרסם שמוסקבה שוקלת להציב ממשלה פרו-רוסית באוקראינה אם תפלוש [\[מקור\]](#). פגיעה בפופולאריות של זלנסקי, פגיעה בשגרת החיים של אזרחי אוקראינה, מכינים את הקרקע לממשלה כזו. **ישנם דיווחי מודיעין שיחד עם הפלישה יגיעו התנקשויות וחיטופות של גורמים אנטי-רוסים, כחלק מהשתלטות על האוכלוסייה האוקראינית** [\[מקור\]](#).

לבסוף, יש לנו את המישור הצבאי. כעת אנו נמצאים במה שנראה כמו התחלה של פלישה רחבה למזרח אוקראינה. אולם חשוב להבין שגם בשלב הזה, ישנם מספר תרחישים לאיך רוסיה יכולה לפעול באוקראינה.

תרחיש אחד, נקרא לו תרחיש הכיבוש, הוא של פלישה מאסיבית למזרח אוקראינה, מצור על קייב והשתלטות על ערים ומרכזי תעשייה [\[מקור\]](#). רוסיה תשתלט על האוכלוסייה האוקראינית, ותכפה הסדר פוליטי חדש על אוקראינה: הכרזה על נייטרליות, פירוק הצבא, הכרה בסיפוח הרוסי של קרים ובעצמאות הרפובליקות של דונבאס.

הסדר כזה גם יכול לכלול לקיחת עוד חלקים מאוקראינה [\[?\]](#) כל חוף הים השחור, כולל אודסה. כך רוסיה תחזק את אחיזתה בים.

סיפוח חלקים מדרום מזרח אוקראינה ליצירת גשר יבשתי בין רוסיה וחצי האי קרים, עד נהר הדניפר. הדבר יתן למוסקבה עמדה אסטרטגית טובה יותר, מקלה עליה להגן על הנכסים שלה בחצי האי קרים.

וסיפוח יכול לכלול גם חלקים ממזרח אוקראינה או אפילו קייב, שפוטין רואה בה את המולדת של האומה הרוסית.

יחד עם זאת, תרחיש של כיבוש אינו התרחיש היחיד. תרחיש אחר הוא זה של ענישה, אם אולי כיבוש חלקי. **בתרחיש כזה תהיה פלישה רוסית למזרח אוקראינה, אך מבלי להחזיק את השטח.** עיקר המטרה של פלישה כזו תהיה להשמיד כמה שיותר נכסים צבאיים של אוקראינה, להרוס תשתיות, לקחת שבויי מלחמה ולסגת במהירות [\[מקור\]](#). כוחות השריון הרוסים יעקפו את הערים הגדולות, מתקדמים תחת כיסוי אווירי וארטילרי שיבקש להרוס כמה שיותר נכסים צבאיים של אוקראינה. **פלישה כזו תהיה דומה למלחמת רוסיה-גיאורגיה בקיץ 2008:** הרוסים חדרו במהירות לגיאורגיה, הכו את הצבא, אך נסוגו מבלי לנסות ולתפוס שטח [\[מקור\]](#).

הרוסים ירוויחו בפלישה ונסיגה מהירה שני דברים: א' הם יהרסו כל יכולת שהצבא האוקראיני בנה ב-8 השנים האחרונות, מחזירים אותו אחורה מבחינת היכולת לאיים על רוסיה. ב' הם יצרו לחץ משמעותי על אוקראינה ועל ארה"ב להיכנע לתכתיבים הרוסים [2] אך מבלי להחזיק בשטח אוקראיני. האוקראינים לא יוכלו להתחיל בהתנגדות חמושה [2] כי לא יהיה כובש להתנגד אליו. הממשלה בקייב תהיה תקועה עם הצורך לדון על החזרת שבויי מלחמה והחשש שהרוסים עלולים לשוב ולסיים את העבודה, הפעם עם מצור על קייב עצמה.

מה בסוף יקרה הוא משהו שכולנו נצטרך להמתין ולראות. למלחמות יש היגיון משל עצמן [2] מה שמתוכנן כמבצע מוגבל יכול במהירות להפוך למלחמה כוללת. התנגדות משמעותית של צבא אוקראינה יכולה לעכב את הרוסים.

מה שברור הוא שפוטין כעת מעוניין להכתיב סדר פוליטי וביטחוני חדש על אוקראינה. הוא מעוניין לנטרל את אוקראינה כאיום, איום שהוא במידה רבה יצר. אם אני אולי נשמע סימפטי לרוסים, שיהיה ברור [2] אין שום הצדקה למה שקורה כעת. רוסיה פתחה במלחמה נגד אומה שכנה ושוחרת שלום. רוסיה פתחה במלחמה כדי לשמור את אוקראינה תחת השפעתה, אולם אוקרינה ברחה מרוסיה מלכתחילה משום האיום הרוסי. אם פוטין רוצה להבין מדוע מדינות בריה"מ לשעבר מעוניינות להתרחק ממוסקבה, שיסתכל בכלכלה המדשדשת ובאוטוקרטיה הדורסנית שיצר.

תהיה אשר תהיה התוצאה הסופית באוקראינה עצמה, אנחנו כבר עכשיו יכולים להצביע על שתי השפעות משמעותיות שיהיו לפלישה: האצת הגיבוש של הגוש המזרח אירופי, ועליית מחיר בכל דבר שיוצא מאוקראינה ורוסיה.

פולין עולה

דיברנו בפרק 66, [העולם הבא](#), על השינויים במערך הכוחות העולמי. דיברנו על כך שהיריבות הסינית-אמריקנית מעצבת מחדש את מערכת הבריתות האמריקנית. כחלק מהעיצוב הזה יופיע גוש ביטחוני-כלכלי-מדיני חדש באירופה [2] הגוש המזרח אירופי. הוא ימתח מהים הארקטי בצפון עד הים השחור בדרום. במרכזו תעמוד פולין, שתחבר את המדינות הבלטיות למערב אירופה ולארה"ב, ואת המדינות הנורדיות לדרום אירופה.

מה שפוטין עשה עם המשבר מול אוקראינה הוא האצת הגיבוש של אותו גוש. שימו לב לשלוש ידיעות רק מלפני שבועיים:

ב-9 בפברואר הפרלמנט בסלובקיה חידש הסכם ביטחון עם ארה"ב המאפשר לה לפעול משני בסיסי אוויר במדינה [מקור]. בתמורה סלובקיה קיבלה 100 מיליון דולר מארה"ב לשדרג את הבסיסים. סלובקיה גובלת באוקראינה, ומחברת את פולין להונגריה.

ב-10 בפברואר ראש ממשלת דנמרק חשפה שדנמרק וארה"ב נמצאות בשיחות על הצבת כוחות

אמריקנים קבועים בשטחה של דנמרק [מקור]. מדובר בשינוי מדיניות רדיקלי ☒ דנמרק במשך עשורים סירבה להצבת כוחות זרים באופן קבוע בשטחה. דנמרק יושבת על פתחו של הים הבלטי, וכל כוח אמריקני בה יוכל בקלות לחסום את הים.

וב-11 בפברואר פינלנד חתמה על עסקת נשק בשווי 9.4 מיליארד דולר לרכש מטוסי F-35 מארה"ב [מקור]. הדבר יציב את מטוסי ה-F-35 על גבולה של רוסיה, ויאפשר למערב לנטר את מערכות הנ"מ הרוסיות. זה גם צעד ברור של פינלנד לחזק את שיתוף הפעולה הביטחוני עם ארה"ב.

שלוש הידיעות האלו מסמנות את המגמה שחזינו, של הישענות גוברת של מזרח אירופה על ארה"ב ועל כוחה עצמה. אפשר להוסיף לידיעות האלה גם את ההכרזה של משרד המדינה האמריקני על מכירת מעל 200 טנקי אברהמס לפולין [מקור]. ביחד הגוש המזרח אירופי ימנה מעל 100 מיליון תושבים, וישב על כל גוף מים חשוב כלכלית לרוסיה. ביחד עם תמיכה מרחוק מצד האנגלוספרה, ביכולות אוויר ומודיעין, הגוש הזה יוכל להיות גוש חוסם לכל תוקפנות רוסית נוספת באירופה.

מה שמביא אותי גם לנקודה הבאה ☒ **ישראל צריכה היום לחדש את מלוא הקשרים הדיפלומטיים עם פולין**. לא אכפת לי מה זה דורש ☒ ששר החוץ לפיד ישלח מכתב התנצלות אישי. פולין תהפוך למוקד הצבאי-לוגיסטי החדש של ארה"ב באירופה. לא צריך להיות נביא כדי לדעת זאת ☒ מספיק להסתכל במפה. פולין גובלת בכל חזית חשובה לאמריקנים מול הרוסים. פולין מתכננת להכפיל את מספר החיילים שלה, מה שאומר שהיא תהיה הגב של כוח קרקעי לנאט"ו מול רוסיה. ישראל לא יכולה להרשות לעצמה להיכנס לעולם הרב-קוטבי החדש שלנו עם סכסוך פתוח מול מי שתהיה השותפה הכי חשובה של ארה"ב ביבשת אירופה.

השלכות כלכליות

מלחמה היא אירוע צבאי עם השלכות כלכליות. לעיתים השוק אינו יודע לתמחר את המלחמה עד שהיא מתרחשת. השוק לדוגמה לא ידע לתמחר את רצח יורש העצר האוסטרי ב-1914 עד שמלחמת העולם הראשונה פרצה [מקור]. שני דברים בולטים כשאנחנו חושבים על מה יהיו ההשלכות של מלחמה באוקראינה: אנרגיה ומזון.

פלישה רוסית לאוקראינה יכולה להפוך לקפיצה במחירי האנרגיה בשתי דרכים:

סנקציות אמריקניות/מערביות על נורד סטרים 2 או/ו נפט וגז רוסי ☒ סנקציות כאלה יכאיבו לרוסיה, וישלחו את מחירי האנרגיה לשמיים. זו גם הסיבה שגרמניה מתנגדת להטלתן של סנקציות על נורד סטרים 2. האפשרות של סנקציות על נפט וגז רוסי היא פחות סבירה, אך קיימת. יש קולות שקוראים להטיל סנקציות על נפט וגז למרות הנזק הכלכלי שיהיה לאירופה, משום שסנקציות כאלה יצרו נזק כלכלי משמעותי לרוסיה [מקור].

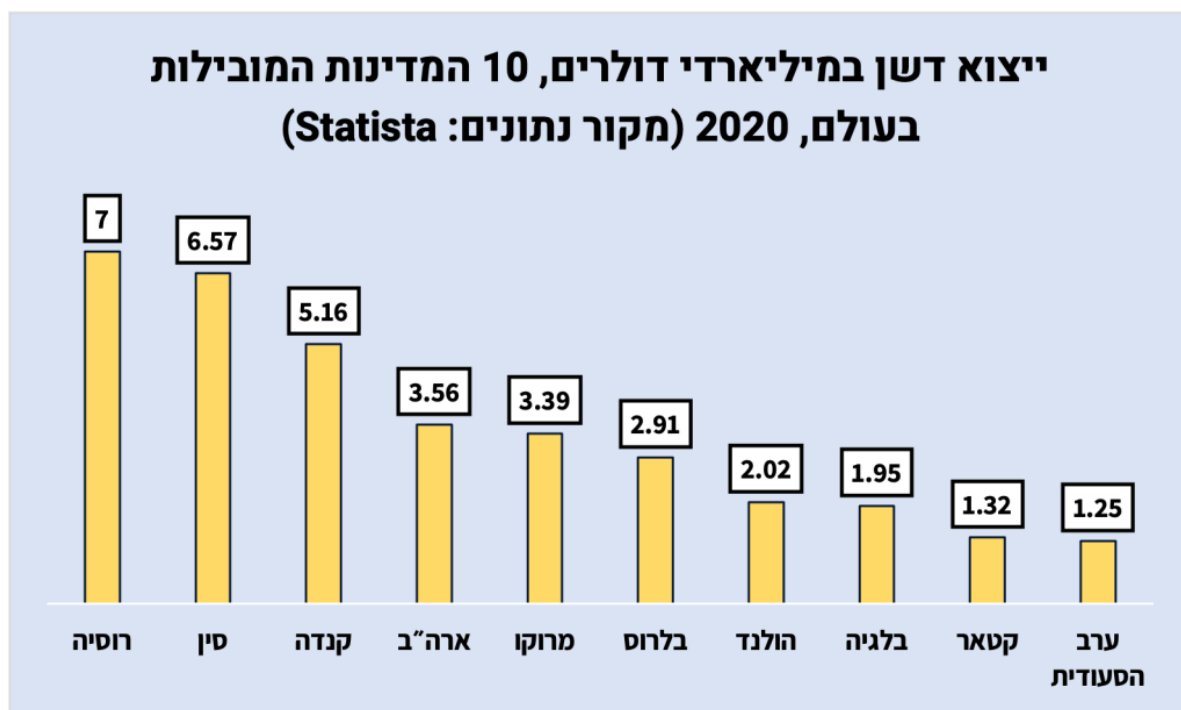
בכל מקרה, נראה שהאמריקנים מתכוונים לתרחיש של שיבוש באספקה לאירופה. לפי דיווחים ממשל ביידן מחפש חלופות לגז טבעי לאירופה, כולל אספקה מקטאר [מקור].

אפשרות אחרת לפגיעה באספקת האנרגיה היא ע"י הפחתה בייצוא של נפט וגז רוסי ע"י רוסיה עצמה. בתגובה לסנקציות מערביות על בנקים רוסיים, או בכירים, רוסיה יכולה לצמצם את ייצוא האנרגיה לאירופה, יוצרת משבר אנרגיה ולוחצת את אירופה לצמצם את הסנקציות. הדבר יפגע ברוסיה, אך למדינה יש כיום רזרבות מט"ח גדולות וחוב נמוך [מקור]. סביר שהיא יכולה ללחוץ את אירופה ולהמתין מספר חודשים או אף שנה בשביל לראות השפעה פוליטית באירופה.

בכל מקרה, **קרוב לודאי שסנקציות על רוסיה יפגעו בכלכלה האירופית**, גם אם בצורה מוגבלת. רוסיה היא שותף סחר מוביל של האיחוד האירופי. עסקים אירופיים רבים מושקעים ברוסיה, חברות כמו איקאה או Shell [מקור]. סנקציות כלכליות, אפילו רק על בנקים גדולים ברוסיה, ישבשו את הסחר בין האיחוד למדינה.

התחום השני בו צפוי שנראה שיבוש הוא תחום המזון. אוקראינה ורוסיה שתיהן יצרניות חשובות של מזון, במיוחד חיטה ותירס [מקור]. אגן הים השחור מהווה נקודת ייצוא חשובה לאוקראינה, רוסיה וקזחסטן של דגנים [מקור]. אם טנקים רוסיים ידהרו במזרח אוקראינה, אם יתרחשו שיבושים בנמלים של הים השחור. אספקת המזון תפחת, מה שיעלה מחירים.

בנוסף, רוסיה היא גם יצרנית חשובה של דשנים. מחיר הדשנים גם ככה נמצא בשיא היסטורי עקב עלייה במחיר הפחם והגז הטבעי, מה שכנראה ידחוף את מחירי המזון למעלה ב-2022 [ראו כאן]. סנקציות על רוסיה עלולות להיענות בצמצום הייצוא של דשנים לאיחוד האירופי [מקור].

מלחמה באוקראינה, מתיחות בים השחור, סנקציות וסנקציות נגד בדשנים. כולם יכולים

להקפיץ את מחירי המזון שגם ככה גבוהים וצפויים רק לעלות ב-2022. לדבר יש כמובן השלכות מסדר שני: המזרח התיכון ברובו תלוי בחיטה מאוקראינה ורוסיה. שיבושים באספקת המזון משתי המדינות, תשפיע על היציבות כאן אצלנו. כדאי לישראל להיערך לאפשרות של הפגנות ומהומות ברשות הפלשתינית, בירדן, ובמצרים.

סיכום

אנחנו לא נכנסים לעולם חדש. אנחנו כבר היינו בעולם חדש. מלחמת אוקראינה-רוסיה של 2022 היא עוד אירוע, אירועי משמעותי אך עוד אירוע, באנרכיה הגלובאלית שלנו. בימים הקרובים נראה מה בדיוק היקף הפעילות הרוסית, האם מוסקבה מתכוונת להטיל מצור על קייב או רק לקחת חלקים ממזרח המדינה. בכל מקרה, לאירוע יהיו השלכות דרמטיות לארכיטקטורת הביטחון של מזרח אירופה ולכלכלה העולמית: הגוש המזרח אירופי, ומחירי מזון ואנרגיה גבוהים. ישראל נכנסת למצב הזה בעמדה לא טובה ² הסכסוך עם פולין עלול לפגוע בשיתוף פעולה ביטחוני ומכירות אמל"ח למדינות מזרח אירופה. ישראל צריכה לתקן את היחסים, לפני שנמצא את עצמנו יותר מבודדים בעולם.